

* * *

Ըստ առաջարկութեան Կառավարչին Համախոյ Թաղէոս Եպիսկոպոսի և Հաստատութեան Ս. Սինոդի նշանակեցան Համախոյ Կոնսիստորեայի նախանդամ բարեշ. Համազասպ վարդապետը, անդամք՝— բարեկ. Սարգիս քհ. Փիրվերտեանց և Գրիգոր քհ. Յովսէփեանց և Լտենադպիր—Պ. Արրահամ Հաճվերտեանց:

* * *

Համախոյ Հայ Հասարակութեան օրինաւոր ընտրութեամբ կարգեցան տեղւոյն թեմ. ուսումնարանի հոգաբարձուք Յակոբ բէկ նիկիտեանց, Հայրապետ բէկ Մարգանեանց և Պ. Գէորգ տէր Յովհաննիսեանց և նոցա փոխանորդք—Աղասի բէկ Ամիրխանեանց, Յովսէփ բէկ Սերգէյեանց և Գաբրիէլ բէկ Թումանեանց:

Յուսալի է թէ Յարգեկի Պարոնայք իւրեանց անձանձիր և արդիւնաւոր գործունէութեամբը կվերականգնեն և դէպի յառաջ կմղեն իւրեանց հոգաբարձութեանը յանձնուած թեմ. ուսումնարանի նիւթական և ուսումնական գրութիւնը:

* * *

Ըստ կարգադրութեան Ս. Սինոդի ներկայ 1883 թուականում. Յունվարի 1ից Ս. Էջմիածնի Մայր տաճարի Երեցփոխանական պաշտօնը յանձնուեցաւ Վաղարշապատցի Պ. Յակովբայ Աղադատեանց:

Ի նկատի ունելով յիշեալ Պարոնի և նորա յարգելի հօր նոյն պաշտօնի մէջ ցոյց առած հաւատարմութիւնն ու արդիւնաւորութիւնը, յուսալի է՝ թէ այսուհետեւ ևս կարգարացնէ Ս. Լտենակալաց յոյսը իւր հաւատարիմ և արդիւնաւոր պաշտօնավարութեամբը:

* * *

Ըստ տնօրէնութեան Ս. Սինոդի ի տեղի հանգուցեալ Նազարէթի Մովսիսեան՝ Թալինու կեդրոնատեղւոյ գործակալ նշանակուեցաւ Թալինու Խաչատուր քահանայն տէր Թագէոսեան:

ՅՕՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆՅ ՍԻՆՈԴԻ.

Ի 6 դեկտ. 1882 ամի. Որովհետեւ ըստ զօրութեան 42 յօդ. ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՅԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ յաղագս վարչութեան գործոց Եկեղեցւոյ Հայոց ի Ռուսաստան պատհանձի ի դէպս բացակայութեան կամ հիւանդութեան Վեհափառ Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց՝ զտեղի նորա ունիլ երիւսագունին յԱնդամոց Սինոդի, վասն որոյ ի պատճառս մահուան Վեհափառ Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց հետուն Գէորգայ Գ. ի 6 ամսոյս՝ կարեւոր վարկաւ Սինոդոս նշանակել Տեղակալ հանդուցեալ Ատենացեանի զերկցադոյնն յԱնդամոց Ս. Սինոդի զՄկրտիչ Արքեպիսկոպոսն բարամեանց, զի զգարաւորութիւն իւր ըստ այսմ ներկայ պաշտօնաման վարիցէ համաժայն վերորդրեալ օրինաց. իսկ զգործս սեղանականս յատկապէս իրաւանց Կաթողիկոսի՝ Թողուլ ի Սինոդիս անկատար մինչև ցընտրութիւն եւ ցհաստատութիւն նորոյ Կաթողիկոսի:

Ի 17 Դեկտ. 1882 ամի. Որովհետեւ Թէպէա Անդամ Սինոդիս զեր. Յովակիմ Եպիսկոպոսն Տէր Գրիգորեանց համաժայն խնդրանաց իւրոց յանուն հանդուցեալ

Վեհ Հայրապետի հրաժարեալ յանդամակցութենէ Սինօղիս՝ կարգեալ է ի պաշտօն վանահայրութեան Կարմիր վանուց, որ ի Հ. Նախիջեւան, սակայն մինչ ցարդ չէ հետեւեալ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ճրաման վասն արծախմոն նորին յանդամակցութենէ Սինօղիս եւ այժմ ի պատճառս մահուան Կաթողիկոսի եւ պակասութեան թուոյ Անդամոյ Սորին կարեւոր դատի ներկայութիւն նորա յԱտենական խորհրդակցութիւնս եւ ի կարեւոր վճռահատութիւնս պաշտօնական թղթոց, վասն որոյ հրամայեցու առանձին հրամանագրութեամբ պատուիրել յիշեալ Գեր. Յովակիմ Եպիսկոպոսի փութալ զամենայն վանահայրական գործս իւր, զհաշիւս, մատեանս, կարգս, զանօթեղէնս, կահ կարասիս եւ զշարժաբան եւ զանշարժ կայս եւ զդոյս Կարմիր վանուց օրինաւոր ցուցակաւ ժամանակաւորապէս յանձնել ի պահպանութիւն միաբանի Էլնջակայ վանուց՝ Ստեփաննոս վարդապետի եւ փութով գալ եւ ներկայեալ ի Սինօղս ի վարումն անդամակցական պաշտաման իւրոյ:

Ի 20 Դեկտ. 1882 ամի. Յետ մահուան Վեհ. Հայրապետի Ազգիս Տեսուն Գէորգայ Գ. ի ի ցուցակագրելն զկայս եւ զդոյս Նորին Սծութեան՝ Տեարք Աղգամք Ս. Սինօղիս անկան ի կատարմանս ի մասին ամբողջութեան ստացուածոց Նորին Վեհափառութեան յընթացս վեշտասանամոց Կաթողիկոսութեան նորա. ուստի եւ որոշեցին առ այժմ տնային իմն եղանակաւ եւ առանձին հրամանագրութեամբ կարգել զՅանձնաժողով բաղկացեալ ի հետեւեալ անձանց, որքէն Անդամ Սինօղի Երեմիա Եպիսկոպոս Գալստեանց, Սրիստակէս Եպիսկոպոս Սեդրակեանց, Կիւրեղ վարդապետ, Գրիգորիս վարդապետ, Բժիշկ Եփրեմ Տէր Գասպարեանց եւ պ. Սեդրակ Մանդինեանց, որոց եւ յանձնել առնել զհետաւորութիւն ի կիր արկանելով զամենայն հնարս եւ զմիջոցս առ ի որոնել, հետախուզել եւ յերեւան հանել ուր ուրէք հարկաւոր դատեցին՝ զկորուսեալ եւ զթաղուցեալ իրս որպէս ի կայից հանդուցեալ Հայրապետի, նայեպէս եւ վանուց Ս. Էջմիածնի եւ ի հարկաւոր զէպս զիմել, եմէ հարկն պահանջեսցէ, յօժանդակութիւն եւ ի դործակցութիւն նաեւ պատշաճական քաղաքական իշխանութեան եւ զհետեւանաց գործառնութեանց իւրեանց հետգնեալ յաշանեսցեն մանրամասնօրէն ի Սինօղիս առ ի տալ գործոյն զօրինական ընթացս:

Ի 20 Դեկտ. 1882 ամի. Որովհետեւ վանահայրն Նախավկայի վանուց Գարաշամբու Իգնատիոս վարդապետն հակառակ պաշտաման իւրոյ եւ առանց դիտութեան Բարձրագոյն Հոգ. Իշխանութեան ինքնագրութիւն շրջի ի գիւղօրայս Ռ. Ստաստանի, եւ զվանս թողու միանգամայն անխնամ եւ զրկի հասարակութիւն տեղւոյն ի հոգեւոր մխիթարութենէ, վասն որոյ հրամայեցաւ արծակել զնա ի վանահայրութենէ: Նախավկայի վանուց՝ առաքել ի վանս Սեւանայ ի միաբանակցութիւն, եւ ի տեղի նորա կարգել զՅովհաննէս վարդապետն Աշտարակցի:

Ի 24 Դեկտ. 1882 ամի. Ըստ բարհիճճ կամաց Տեարք Ատենակալայ Ս. Սինօղի հրամայեցաւ միացուցանել զկեարոնատեղիս Վաղարշապատայ, Զէյլայ, Աղշաղալայ եւ Արմաիրայ արծակելով զգործակալս եւ զզանձապահս նոցին եւ ի տեղի նոցա նշանակել Գործակալ զրարեշ. Մամբրէ վարդապետն՝ հրամանագրելով նմա վարել զյանձնեալն ինքեան պաշտօն ամենայն հաւատարմութեամբ եւ արդիւնաւորութեամբ եւ զամենայն զոյանալի արդիւնս հետգնեալ առաջի առնել ի Ս. Սինօղս:

Ի 22 Դեկտ. 1882 ամի. Որովհետեւ Կորիսեցի զպիր Աղաջանն աւեր Դաւթեան ըստ պաշտօնական վկայարանութեան տանուտեառն տեղւոյն դառնալ է ի բրէական յանցաւորութեան ի գործս վիրաւորման Հայրապետ քահանայի՝ նպատակաւ սպանութեան, վասն որոյ հրամայեցաւ Հոգ. Կառավարութեան Տաճեւու զվերոյիշեալ Աղաջան զպիրն արտարսիլ իսպառ ի հողեւոր Տեսչութեանէ եւ չճանաչել զնա հոգեւորական, այլ իբրեւ սոսկ աշխարհական դասել տալ ընդ հարկատուս ընդ ձեռն պատշաճաւորն քաղաքական Տեսչութեան:

Ի 12 Յունւարի 1883 ամի: Ս. Սինօզս առեալ ի նկատողութիւն որպէս զմեղաշահական աղերսագիր Յովհաննու Թեմուրազեանց Տփիսիսեցոյ, նոյնպէս եւ զինքրագիր Ժողովրդականաց եւ Ժամաւորաց Կաթուղիկէ Սուրբ Աստուածածին եկեղեցւոյ Տփիսիայ, հրամայեաց առ այժմ իբրեւ փորձ առաքիլ զնա յապաշխարութիւն ի վանս Սեւանայ Անուպատի անորոշ Ժամանակաւ ի շարս ունկնդիր միաբանից նորին, որպէս զի կացեալ նորա անդ պարկեշտ եւ առաքինի վարուք եւ բրիտոնէաւայել աստուածպաշտութեամբ՝ ապաշխարեցէ զյանցանս իւր աղօթիւք եւ սպասօք եւ ապա հաստատուն վկայութեամբ վանահօրն արժանի լինիցի ուշադրութեան եւ ներդամութեան Հոգեւոր Իշխանութեան:

Ի 17 Յունւարի 1883 ամի. Որովհետեւ Փոխանորդ վիճակին Ախալցխոյ Գեր. Գրիգոր Արքեպիսկոպոսն Սաղիւնանց ի վերաստուգին զգործս քննութեան, որ վասն Վարդան քահանայի Մովսիսեան Փոքր Խանչալի գեղջ՝ զամենայն բողոք զնմանէ ցուցեալ է անստոյգ եւ կրպարութիւն բարութեալ ի վերայ նորա յեղբարց Այվազեանց, վասն որոյ հրամայեցաւ զաղարեցուցանել զգործն զայն ի Սինօզի:

Ի 15 Փետրւարի 1883 ամի. Որովհետեւ «Կտակածեւ» անուանեալ դիրն, երեւեալն զկնի մահուան հանգուցեալ Կաթուղիկոսի Գէորգայ ի ցուցակագրելն զգոյս Վեհաբանի, թէ ըստ խմատիցն, թէ ըստ բովանդակութեան թէ ըստ ձեւոյն եւ թէ նորաննար ինչ նշանակութեան բառին «Կտակածեւ» չէ բնաւ համաձայն ոչ եկեղեցական կանոնաց, ոչ քաղաքական օրինաց յօդ. 1040 եւ ոչ իսկ ընդհանրական կարգաց, որք սահմանեալք են յատկապէս վասն եղանակի եւ կարգի կտակաւորութեանց առհասարակ եւ յորս պարտին լինել զխտւորապէս արձանագրեալք մի առ մի ամենատեսակ կառուածք, գոյք, կարասիք եւլն նոյնպէս եւ անուն խոստովանագոր եւ վկայից հանդերձ այլեւայլ մանրամասն պարագայիւք, սակայն եւ ոչ մի օրինական պայմանացս աստի երեւի ի միջի յիշատակաւն կտակածեւ թղթոյն: Աւստի եւ Սինօզս չկարէ ճանաչել զայն իբրեւ կտակ վաւերական, իսկ որ ինչ վերաբերի առ այն՝ զի Վահրամ Եպիսկոպոսն Թոյլադրեալ է ինքեան գրել ի յայտարարութեան իւրում առ Ատեանս իբր թէ «անարգեալ է եւ բանտարկեալ», Սինօզս զտանէ նախ՝ զի նա ոչ թէ չէ անարգեալ եւ բանտարկեալ բնաւ, այլ ընդհակառակն վայելէ զխալի ազատութիւն եւ զամենայն բարիս եւ զնորհս մեծամեծս պատուոյ եւ մեծարանաց համահաւասար ընդ պատուաւորագոյն Անդանոց ուխտի միաբանութեան Առօրոյս եւ առաւել քան զոր վայելն էր. Աստի վասն սոյնպիսի զրպարտական բանից նորա յայս առաջին անգամ ազգել նմա, զի մի ներեսցէ ինքեան տրատաւորել ի տարապարտուց զվարկ միաբանութեան Ս. Էջմիածնի. որ անվայել է կոչման իւրում: